■ כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות ■

בסודשיח

■ בס"ד ■ יום שלישי ■ פרשת בא ■ כ"ח טבת ה'תשע"ד ■ 31.12.2013 ■ גליון מס' 256 ■

תפוצה לכל קהילות ישראל

הודה והדרה

/ ע. בן דוד

"הדרת נשים" היא אחת הסיסמאות הנפוצות ביותר המנופנפות לכיוונם של החרדים. הפרדה בין גברים ונשים באוטובוסים או ברחובות צפופים, מוציאה את שוחרי הליברליזם מדעתם, ואי ההתעטפות של נשים בטלית ותפילין - מכעיסה מאוד את אלה המקפידים לחלל שבת בשבתו ויום כיפור בכיפורו. האיסור לגברים לשמוע קול שירת אישה וההפרדה בין ילדים לילדות בבתי הספר, מעידים לדבריהם, על פרימיטיביות מטופשת ותפישה מגדרית מעוותת - בלשון המעטה.

זה התחיל בקורס קצינים. כאשר שלושה צוערים דתיים ראו שחיילת עולה לבמה לשיר ויצאו מן האולם כדי לא לשמוע את שירתה. הקצין הממונה התעמת איתם, כלא אותם והדיחם מהקורס. המשיך, בדיווחים על כך שאדם חרדי הזוי ירק לכיוונה של הילדה נעמה מרגולים מבית שמש, זאת, בשל לבושה הבלתי צנוע לדבריו.

לאחר מכן, תפשה הסיסמה תאוצה אדירה עם תחילת הפגנות נשות הכותל בהן ניסו הן "לעמוד על זכותן" להתפלל דווקא ברחבת הגברים - ובנוכחות גברים, לעלות לספר התורה ולהניח טלית ותפילין. אליהן הצטרפו חברות הכנסת (שמעשים דתיים מהווים כנראה חלק מאד משמעותי מסדר יומן...) סתיו שפיר (העבודה) תמר זנדברג ומיכל רוזין (מרצ). קיבועה המוחלט של סיסמה זו בתודעתנו היה באמצעות ההפגנות נגד הקיצונים בבית שמש והפגנה ב"מאה שערים", לשם באו נשים רבות בבגדים בלתי צנועים לאות מחאה ועמידה על זכותן ללבוש (או לא ללבוש) כרצונן.

לטעמי, תופעת "הדרת הנשים" לא באמת קיימת - ובוודאי לא בתור "תופעה". תופעות כמו הפרדה באוטובוסים, ישנן בקווי אוטובוס צפופים ביותר שבהם אין מנוס מלגעת במי שנמצא לידך, ואין מה לעשות - נגיעה אסורה ע"פ ההלכה היהודית. יריקה על הלובשת בגד לא צנוע, במידה והייתה, אינה מייצגת אף אדם חרדי שפוי. מטורפים יש הרבה, מכל מגזר - ומקומם בבית חולים לחולי נפש ולא בכותרות העיתונים. ה"טרנד" של הדרת נשים בשיח הציבורי נישא ועלה לכותרות מיד לאחר "המחאה החברתית" בקיץ 2011. האוהלים בשד' רוטשילד ופסטיבל ההפגנות של מוצ"ש בתל אביב, העלו את המודעות הציבורית וכעס ההמונים על הקושי הכלכלי, לשיא של כל הזמנים. כמובן וכרגיל, היה מי שינתב את הכוח והזעם העצום שהיה באותם המונים - נגד החרדים. וכך, צצו להם "מאהל הפראיירים" שהפגין על אי גיוס בני הישיבות, ועניין "הדרת הנשים" שעלה וניפק כותרות חדשות לבקרים ולערבים. התקופה הייתה תקופת טרום הבחירות לכנסת, ומהקמפיין התקשורתי האדיר ההוא הרוויחה מפלגת "יש עתיד" בראשות יאיר לפיד (הבן של...) 19 מנדטים. האיש הבטיח כמובן להילחם בהדרת נשים, לגייס את בחורי הישיבות החרדיות ו"להפסיק את סחיטת המזומנים של המוסדות התורניים מהמדינה".

אלא שמתברר שהמקרים הללו, הסיפורים שהצליחו ליצור בתודעתנו את המושג "הדרת נשים" - לא היו כה תמימים. מסתבר, שיש מהם שלובו בכוונה ויש מהם שאף נוצרו ומומנו על ידי אנשי יח"צ המייצגים מפלגות וגופים בעלי אינטרסים אנטי חרדיים.

נתחיל בנשות הכותל, או כפי שהן אוהבות לכנות את עצמן - "women of the wall". הן קבלו בשנת 2011 סכום של כ-37,000 דולר מארגון שת"ל - ארגון מבית "הקרן החדשה לישראל". מי שעומדת בראש הארגון היא ענת הופמן, זו שעומדת בראשות המרכז הרפורמי לדת מזה כ-13 שנים. היא פעילה לשעבר ב"אגודה לזכויות האזרח" וב"נשים בשחור", ארגונים אולטרה שמאלניים ואנטי דתיים מובהקים. מנכ"ל "הקרן החדשה לישראל", דניאל סוקאץ, שיבח את "נשות הכותל" ואת חברות הכנסת, תמר זנדברג, מיכל רוזין וסתיו שפיר שהצטרפו אליהן. הנשים המכונות "נשות הכותל", הנן חלק אינטגראלי מהמרכז הרפורמי לדת ומדינה, הזרוע הציבורית והמשפטית של "התנועה ליהדות מתקדמת" (התנועה הרפורמית) בארץ ובעולם. על פי אתר המרכז, הוא - "פועל ל "תיקון עולם" בישראל ברוח היהדות המתקדמת, בדגש על נושאי דת ומדינה, ולמאבק בגילויי גזענות וקנאות דתית,

■ עוד בעיתון ■

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

פטר חמור תפדה בשה
הכלב קרוי בפי הבריות "ידידו הטוב של האדם", לא כן בתקופת המקרא, בה זכה דווקא החמור...
המשך בעמ' 3

גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושיה
חיזוק ללימוד התורה הקדושה ובפרט בימי השובבי"ם שנהגו ישראל הקדושים להוסיף תורה בהתמדה נפלאה...
המשך בעמ' 4

שו"ת חורף
שאלת אודות המנהג בבית הכנסת שלכם, שהחזן המקבל את הספר לאחר שהוצא מהארון...
המשך בעמ' 6

סיפור לשבת
דאדא
הסיפור שאני הולך לספר הוא על לוויה מיוחדת במינה שהתקיימה באחרונה בשעות הבוקר...
המשך בעמ' 8

שביבים
■ לעילא מן דרגיה
■ השמח בשמחת חתן וכלה
■ עסקת בפריה ורביה?
■ בכוחו של החתן להביא את המשיח
המשך בעמ' 10

ואפליה הקשורה בהם". עם גב חזק כמו "הקרן החדשה לישראל" (הידועה לשמצה בפעולותיה האנטי ציוניות) ותקציבי פרסום ומיתוג אדירים, טבעי הדבר שהתקשורת תתגייס לקידום מטרותיהן. התקשורת - מחלותיה ידועות. היא ניזונה מכסף ומרייטינג - ושניהם קיימים בסיפור זה בשפע. אך ממצא מעניין, מתגלה דווקא במסדרונות בתי המשפט. פסק הדין המפורסם ביותר בעניינן של נשות הכותל, ניתן ע"י בג"צ בשנת 2003. בפסיקה נקבע בדעת רוב שייבנה מתחם מיוחד בו יאפשרו להן להתפלל. דעת המיעוט הייתה שיש אף לאפשר להן להתפלל ברחבת הגברים עצמה ובכך לכפות על המתפללים הגברים להתפלל במעורב עם נשים - דבר הנוגד כמובן את ההלכה היהודית. אחת מן התומכות הנלהבות בכך הייתה שופטת בית המשפט העליון ונשיאתו לימים, הגב' דורית בייניש. אלא שמתברר, שגב' בייניש סייעה אישית ל"קרן החדשה לישראל" שהנו ארגון בעל עמדה רפורמית ברורה והוא כאמור, הממן המרכזי של פעילות נשות הכותל. מסתבר, שנשיאת בית המשפט העליון נפגשה עם ראשי הקרן בלשכתה בבית המשפט העליון ואף הזמינה ללשכתה את נשיאת "קרן פורד" (השמאלנית באופן קיצוני), והשפיעה עליה להכריז באותו מעמד על תרומה בסך של 75 מיליון ₪ לקרן החדשה לישראל. כל זאת, בניגוד לנהלים שהיא עצמה קבעה. בשנת 2007 פרסמה בייניש (אז נשיאת בית המשפט העליון) כללי אתיקה לשופטים בהם נכתב כך (פרק רביעי):

1. שופט לא יהא מעורב בפעילות פוליטית או מפלגתית ולא יהיה חבר במפלגה או בגוף פוליטי אחר.

2. לא ייטול שופט חלק באירוע הנערך על-ידי מפלגה או גוף פוליטי אחר, או במסגרת אחרת שלה זהות פוליטית או מפלגתית.

3. שופט יימנע מלהביע בפומבי דעה בעניין שאינו משפטי בעיקרו והשנוי במחלוקת ציבורית.

4. שופט לא יהא מעורב בפעילות של איסוף כספים.

גב' בייניש עברה ודרסה כמעט על כל מילה מהנהלים שהיא עצמה קבעה לחבריה השופטים. בכך ערערה היא את האמון לו נזקק שופט היושב בדין, ובפרט ביחס לנושאים מדיניים, פוליטיים ודתיים רבים בהם שפטה. בייניש טענה בתגובתה ש"במהלך כהונתי נפגשתי עם ארגונים המזוהים עם כל קשת המפה הפוליטית". ולכן, לא היה שום ייחוד בפגישה עם ארגונים משמאל. מבקר המדינה קיבל כמובן את תשובת בייניש, ודחה על הסף את טענות המתלוננים.

במענה לפנייתו של העיתונאי בן דרור ימיני (מעריב) ללשכתה של הנשיאה, בה ביקש לדעת עם אלו עוד ארגונים נפגשה הגברת, נתקבלה התגובה הבאה: "נשיאת בית המשפט העליון נוהגת להיפגש עם נציגים של ארגונים שונים המבקרים בבית המשפט העליון או המבקשים להיפגש עמה בין כתלי בית המשפט, אך אינה נענית להזמנות של ארגונים מסוג זה מחוץ לבית המשפט. כך גם סירבה להשתתף באירוע של הקרן החדשה. ככלל, נשיאת בית המשפט העליון אינה מפרטת את יומן פגישותיה". במאמר שפרסם בנושא, כתב בן ימיני כך: "פניתי לארגוני ימין, ולא מצאתי מי מהם זכה לפגישה. התברר שבייניש הרצתה, בין כותלי ביהמ"ש העליון, בפני קבוצת משפטנים מחו"ל, שהגיעו ביוזמת "שורת הדין", ארגון זכויות אדם המזוהה עם הימין. זה קרה בנובמבר 2004. אלא שזו לא הייתה פגישה, וזה קרה כשהייתה שופטת, כשנתיים לפני שמונתה לנשיאה. הרצאות דומות ניתנו על ידי עוד שופטים. הרצאות, לא פגישות".

בתחילה, הכחישה דוברת בתי המשפט את הפגישה של בייניש עם ראשי הקרן החדשה לישראל וקרן פורד מכל וכול, וטענה, לאחר שבדקה ביומנה של בייניש, כי הפגישה לא הייתה ולא נבראה. רק כאשר עומתה דוברות בתי המשפט עם התמונה המוכיחה את המפגש, היא שינתה את גרסתה והודתה כי התקיים המפגש המצולם בחדר הסגלגל בלשכתה של הנשיאה בייניש בבית המשפט העליון.

כמעט בכל העתירות הנוגעות בנושאים דתיים, כנשות הכותל למשל (ורבות העתירות הדומות לזו), העמידה בייניש את עצמה בראש ההרכב - תוך שהיא מנצלת לשם כך את הפריבילגיה שלה כנשיאת בית המשפט העליון. ברור כשמש שהגב' בייניש חייבת הייתה להודיע לכל הצדדים בכל אחת מהעתירות הללו על מעורבותה במימון הקרן החדשה לישראל ועל בתמיכתה בפעילותה ובאג'נדה אותה היא מייצגת, וכך יכולים היו הצדדים לבקש ממנה לפסול את עצמה. אך למרבה הצער, כמובן שבייניש לא הודיעה על כך למתדיינים, אלא פסקה את פסוקה בעתירות רבות מאוד שהייתה אמורה הייתה אמורה לפסול עצמה מלדון בהן. כאילו לא די בכך, הדוברת שלה אף ניסתה להכחיש את המפגש הנ"ל ולאחר מכן הפעילה לחצים למנוע את פרסומו, כאמור.

כעת, לסיפור היריקה בבית שמש. המקרה ההוא אירע בחודש נובמבר 2012. אז, לא שמענו מאומה אודותיו. היה זה מקרה בודד שביצע אדם הזוי, אולי מישהו הזקוק לאשפוז. הסיפור לא דווח כלל בתקשורת, עד שבאורח פלא הוא עלה לכותרות. מה קרה? לקראת סוף השנה, היו בעיר מאבקים בלתי פוסקים על הקצאת שטחים. כיפופי ידיים רבים בין החרדים לחילונים ודתיים לאומיים. עיקר המחלוקת הייתה על שטח בית הספר הדתי לאומי "אורות" (2 בתי ספר, אחד לבנים ואחד לבנות, בו לומדת הילדה מרגולים) שהוקם על שטח שהוקצה למגזר החרדי בעיר. מה עושים? כיצד מנצחים במאבק הפוליטי? שוכרים משרד יחסי ציבור שיעשה את העבודה. משרד יחסי ציבור אינו פועל באלימות פיזית, ואינו מעסיק בריונים ואוחזי אלות. אלימות פיזית - לא תהיה, אך אלימות מילולית והכתמת ציבור שלם - מותרת בשופי, ואשרי המרבה. וכך, עולים להם לכותרות סיפורים הזויים כגון אלו, מאורגנות הפגנות על ידי "מפגינים מטעם", וכל כלי התקשורת מתגייסים ומדווחים כמקהלה צבאית (ולא רק בכלי התקשורת הצבאיים...), על "הקיצוניות המדאיגה" של החרדים בארץ. באמצעות כל זה כמובן, נצרבים בתודעת כולנו הרוע והתיעוב החרדי כלפי נשים, בזמן שאלה כלל אינם קיימים.

אשת יחסי הציבור ליבי בייקין הודתה בשיחה עם "ישראל היום" בכך שנשכרה לקדם אינטרסים אנטי חרדיים בבית שמש והיא זו שפעלה להעלאת הסיפור לכותרות ולקשירתו לכלל המגזר החרדי בעיר. גב' בייקין מייצגת ארגונים אנטי חרדיים נוספים, ביניהם כאלה הממומנים ע"י "הקרן החדשה לישראל". המקרה כאמור ארע בכלל בחודש נובמבר, אך המאבק על בית הספר היה חודשיים לאחר מכן, ולכן רק אז נוצר ה"באז" התקשורתי. זאת כמובן, משום שרק אז היה אינטרס למעסיקיה של הגברת, והיא בדרכה המקצועית, סיפקה את הסחורה. אל דאגה, הכל מכוון לפי הצורך. אתם הצופים, משמשים רק כבובות בהצגה.

אחד ממובילי ה"מאבק" בקיצוניים בבית שמש, הוא דב ליפמן, תושב העיר. ליפמן, נאם באותן הפגנות ואף הדליק בהפגנה המדוברת את "חנוכיית השוויון". כידוע לכולנו, האיש הפך לימים לחבר כנסת מטעם מפלגת "יש עתיד" בראשות יאיר לפיד. כעת, אנא נסו להיזכר לרגע היכן נשמע הדיווח הראשוני אודות מקרה היריקה על הילדה מרגולים? באיזו תכנית פורסם "תחקיר העומק" הנרחב ביותר אודות המקרה? היכן שודר תשדיר מיוחד שחלק הארי שלו עסק ב"פרשה המסעירה"? למרבה האירוניה, זה היה בתכנית "אולפן שישי" אותה הגיש בזמנו לא אחר מאשר מיודענו יאיר לפיד - מי שנהיה לימים ראש המפלגה של מר ליפמן. שם נעשה "תחקיר עומק" על הסיפור והוא הוגש לצופים על מגש כסף, מוכן ומפורשן במיטב הפרשנויות

שרצו ש"יאכל" הצופה התמים. הבסיס למצע השנאה לחרדים של מפלגה זו נבנה אז, והקשר בין ליפמן ולפיד נרקם כנראה באותו מעמד. למעשה, קמפיין הבחירות של "יש עתיד" החל כבר אז.

פעילה חברתית בשם אנט חסקיה סיפרה בחשבון הפייסבוק שלה (Anett Haskia) על פניה שקבלה ממשרד יחסי ציבור ובקשו לגייסה, בתשלום כמובן, לפרובוקציה באוטובוס בריכוז חרדי. זוהי דוגמא אחת מני רבות לניסיונות ההסתה. מי יודע כמה עוד ניסיונות דומים נעשו - וגרוע מכך פי כמה - מי ידע כמה מהם אף הצליחו?

הגענו עד הלום, אבל... השיא עוד לפנינו. סיפור היריקה בבית שמש פתח מהדורות חדשות, מילא אותן ואף חתם אותן. הוא סיפק חומר בעירה לשבועות וחודשים, והדפים עליהם נכתב בזבזו יערות שלמים (לתשומת לב הירוקים...). כל זה היה כאשר האשימו את החרדים ביריקה והדרה. אולם, בנובמבר האחרון, הודיעה הפרקליטות על "חזרה מוסכמת מהגשת כתב אישום" - מילים מכובסות לתיאור קשיים מהותיים בהוכחת עובדת היריקה והסיפור כולו. כתב האישום לא הוגש, ולא יוגש. אך ציבור שלם הוכתם, בוזה ולוכלך.

בתמונות הפרשה והמעצר, כולם צפו. את התובנות והגועל- כולם הפנימו ובלעו. אך את פרסום החלטת הפרקליטות המעידה שאין כל עובדה מוכחת בסיפור, תתקשו למצוא אפילו בגוגל. מלבד באתרים חרדיים, כמובן. אנו רגילים לכנות עובדה מוכחת בכינוי: "ברור כשמש". מעתה, נוכל לכנות עובדה המופרחת לאוויר ללא ביסוס: "ברור כבית שמש".

לקראת סיום, ציטוט מיודע דבר: בתכנית "המקור" בערוץ 10 (ב-3.1.12) אמר מגיש הטלוויזיה שרון גל כך:

*"מלחמת דת עקובה מדם פרצה אצלנו לפני שבועיים בכל העוצמה. מצד אחד הנאורים, מצוידים במיטב כלי הנשק הקטלניים, להלן, התקשורת החילונית השמאלנית - סוג של דת. מצד שני, כל המגזר החרדי, כולם. צבא הנאורים מגיע כמעט לכל בית בישראל. לשחורים המסכנים יש בקושי את "המבשר", "יתד נאמן" ו"משפחה". למען הסר ספק: כל המנולים משפילי הילדות והאימהות מקומם בבית סוהר. אבל יראבק', יש אולי 250 כאלה בשכונות הקיצוניות בית שמש ובמאה שערים. **אין לכם מושג כמה קלטות הושלכו לפח האשפה בשבועיים האחרונים של תחקיריות כושלות שנשלחו למערכה חמושות במצלמה נסתרת לתעד את האויב באוטובוסים אבל כשלו כששבו בלי הסחורה המפלילה של איזה חייל מצבא החשוכים צורח: "לכי לשבת אחורה"**. אבל הנאורים דלו את מה שבכל זאת השיגו והוסיפו בחן ובחסד, ובלי טיפת רחמים את סיסמאות השחורים. "באנו חושך לגרש", זעקו בציניות הכותרות שלהם יום יום, מתלבשות יפה יפה על ימי החנוכה. האמת היא, שהחושך הגדול מסתתר דווקא בצבא הנאורים, בחוסר הסובלנות לשונה. יש מיעוטים שהם כן חסים עליהם, לא על אחיהם השחורים. אם רק היו פותחים צוהר קטן בחיים שלהם לרוב הציבור החרדי השפוי, אולי היו עושים תשובה קטנה באופן הסיקור של "משבר ההדרה". דווקא בימים אלה כדאי לצטט את מנחם בגין עליו השלום שאמר בנאום בלתי נשכח: 'לב אחד - עם אחד - יהודים - אחים'."*

ולקינוח, לפנינו פוסט שהעלה עמוד הפייסבוק של "וואלה!". שם, הציעו לגולשים משחק מחשב חדש בו "עוזרים ללפיד למצוא את הכסף". כולנו מכירים מן הסתם את משחק המחשב "מריו". במשחק המקורי, תפקיד הבובה "מריו" הוא למעוך פטריות ולאסוף מטבעות כסף. ב"משחק לפיד","יאיר לפיד - הוא הבובה המשחקת. תפקידו, למעוך את ראשם של חברי הכנסת אלי ישי, אריאל אטיאס ויעקב ליצמן - אנשי מפלגות ש"ס ויהדות התורה, ולמצוא את הכסף המתחבא במערותיהם. אתם הגולשים, מתבקשים על ידי אתר "וואלה!", לסייע לו בכך.

אין צורך להכביר במילים. רק אזרוק תהייה לחלל האוויר - לשיפוטכם: מה היה קורה אילו הבובה הייתה דווקא יעקב ליצמן, ותפקידו היה למעוך את יאיר לפיד. האם אז לא היה הופך המשחק ל"גורם פוטנציאלי לרצח פוליטי נוסף בישראל"?

לתגובות: admail.dave@gmail.com

פטר חמור תפדה בשה

/ הרב יעקב הלוי פילבר

הכלב קרוי בפי הבריות "ידידו הטוב של האדם", לא כן בתקופת המקרא, בה זכה דווקא החמור להיות בעל-החי הקרוב של האדם. כבר אצל אברהם אבינו אנו מוצאים את החמור, בלכתו לעקידה, ככתוב: "ויחבוש את חמורו", וכן שם את אמירתו של אברהם לנעריו: "שבו לכם פה עם החמור" מצד אחד אנו יכולים לראות כפחיתות לנערים שמשוים אותם לחמור, אך יחד עם זאת יש בזה גם שבח לחמור שמעמידים אותו במעמד שווה לנעריו של אברהם. וכך אחי יוסף, ברדתם למצרים ובעלייתם משם אינם משתמשים לא בסוסים ולא בגמלים אלא דווקא בחמורים. גם משה רבנו כשחזר ממדין למצרים עם אשתו ובניו, מכל בעלי החיים הם רוכבים על החמור, וכנראה זו היתה הבהמה ששימשה את משה גם בלכתו במדבר כמו ששומעים מדבריו במחלוקת קרח ועדתו באומרו: "לא חמור אחד מהם נשאתי" (במדבר טז טו). ולא רק בישראל אלא גם אצל אומות העולם אנו מוצאים את החמור כרכב השימושי, כמו אצל בלעם, כפי שהאתון אומרת לו: "הלוא אנכי אתונך אשר רכבת עלי מעודך עד היום הזה".

לא רק בבחיי המעשה אלא גם בהלכה ובהגות יש לחמור מעמד מיוחד, כדי שבעל חי יהיה כשר לאכילה צריך להיות בו שני סימני טהרה, (מעלה גרה וצפרים פרסה) יש בעלי חיים ביניים שיש להם רק סימן טהרה אחד (כמו הגמל, החזיר וכדומה) ואעפ"כ הם טמאים, ואילו החמור אין לו אפילו סימן טהרה אחד, כך שבחיצוניותו הוא כולו טמא, ואעפ"כ יש בפנימיותו של החמור קדושה במה שהוא קדוש בבכורה והוא כלול בציווי: "קדש לי כל בכור". המורכבות הזו של הקדושה והטומאה שבחמור נתנה לו מעמד מיוחד ומשמשת כמטפורה. כמו שמובא בספר "הזהר" (ח"א עמוד רמב א) על הכתוב: "יששכר חמור גרם" ששאלו: וכי יששכר חמור נקרא? ואם תאמר שנקרא כך מפני שעסק בתורה, הרי ראוי לקרוא לו סוס או אריה או נמר, למה נקרא דווקא חמור? אלא אמרו: משום שהחמור מקבל

עליו משא ואינו בועט באדונו כשאר בהמות, ואין בו גסות רוח, ואינו חושש לשכב במקום מתוקן. אף כאן ישששכר, שעסקו בתורה, מקבל עליו המשא של התורה ואינו בועט בקב"ה, ואין בו גסות רוח, כחמור שאינו חושש לכבודו אלא לכבוד אדונו. 'רובץ בין המשפתים' - כמו שאמרנו: 'ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל'", בכל המקורות הללו החמור הוא סמל חיובי של תכונות טובות.

מאידך מוצאים אנו בחמור גם פחיתות בהיותו מסמל את החומריות והשפלות, כמו הכתוב: "שבו לכם פה עם החמור" שדרשו (כתובות קיא א): "עם הדומה לחמור". כך שיש לחמור תכונות ערכיות עם תכונות בהמיות. את המורכבות הזו של החומריות והקדושה של החמור אנו קושרים גם ל"חמורו של משיח", הנלמד מהכתוב: "עני ורוכב על החמור" (זכריה ט ט). העני הוא המשיח והחמור שהוא רוכב עליו הוא לפי תיקוני הזהר (תיקון ס) "דורו של משיח" שהוא כמו החמור "טוב מלגאו וביש מלבר", כלומר טוב בפנימיות שלו אך רע בהתנהלות החיצונית שלו, כמו החמור שבחיצוניות שלו אנו רואים רק סימני טומאה אך בפנימיות שלו יש בו קדושה של פטר חמור. וכך לפי הזהר יהיה גם דורו של המשיח שמפעמת בפנימיותו הסגולה הישראלית החבויה בנשמתם, למרות ההתנהלות החיצונית השלילית שלהם.

עד כאן ראינו את החמור כסמל בתחום הכלל, אך הוא משמש כסמל גם בתחום הפרט, וכך ביאר הבעש"ט את הפסוק: "כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו, וחדלת מעזוב לו, עזוב תעזוב עמו", וכך פירשו הבעש"ט: "כי תראה חמור", כשתבונן בחומר הגוף הגשמי שלך ותראה שהוא 'שונאך', שונא את נשמתך האלוקית, והמשא של עבודת ה' קשה עליו והוא מתעצל לעסוק בה. "וחדלת מעזוב לו", עלולה לעלות בך מחשבה שלא תרצה לדאוג לצרכיו של הגוף, אלא לשבור אותו בתעניות ובסיגופים, על כך אומרת התורה: 'עזוב תעזוב עמו' - צריך לעבוד עמו ולא כנגדו, לזככו, ולעזור לו לקיים את שליחותו. כך הפך החמור מכל הדוגמאות שהבאנו מבהמה שהכל מזלזלים בה, לסמל לדברים העומדים ברומו של עולם.

גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושיה

/ הרב גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

חיזוק ללימוד התורה הקדושה ובפרט בימי השובבי"ם שנהגו ישראל הקדושים להוסיף תורה בהתמדה נפלאה

א) כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני, בין עשיר, בין שלם בגופו, בין בעל יסורין, בין בחור, בין שהיה זקן גדול שתשש כוחו, אפילו עני המחזר על הפתחים, ואפילו בעל אשה ובנים חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה, שנאמר (יהושע א', ח') והגית בו יומם ולילה. (רמב"ם הלכות תלמוד תורה, פ"א ה"ח)

ב) מי שנשאו לבו לקיים מצוה זו כראוי לה, ולהיות מוכתר בכתרה של תורה, לא יסיח דעתו לדברים אחרים, ולא ישים על לבו שיקנה תורה עם העושר והכבוד כאחד, כך הוא דרכה של תורה, פת במלח תאכל, ועל הארץ תישן, וחיי צער תחיה, ובתורה תהיה עמל, ולא עליך המלאכה לגמור, ולא אתה בן חורין ליבטל, אבל אם הרבית תורה, הרבית שכר, והשכר לפי הצער. (שם, פ"ג ה"ו)

ג) בתחילת לימודו של אדם בין במקרא, בין במשנה, בין בתלמוד, בכל יום, לא די לו בלימוד פעם ושתים ושלש, אלא צריך לחזור על כל אחד פעמים רבות מאד, הכל לפי כח זכרונו של אדם כדי שיזכור היטב. (שו"ע הרב, הלכות תלמוד תורה, פרק ב', סעיף ג')

ד) אף שעל ידי זה [שיחזור הרבה על לימודו לא יוכל ללמוד הלכות הרבה, לא יחוש, כמו שאמרו חכמים (אבות פ"ב מט"ז) לא עליך המלאכה לגמור, ולא אתה בן חורין ליבטל ממנה, וכן היו עושים בימיהם שהיו לומדים בעל פה, היו לומדים בתחילת לימודם רק ב' או ג' פרקים משניות, או ברייתות, בשבוע, (עיין ילקוט שמעוני רמז תתע"ג), והיו חוזרים עליהם מאה פעמים ויותר, ואמרו חכמים (חגיגה דף ט' ע"ב) אינו דומה השונה פרקו מאה פעמים, לשונה מאה פעמים ואחת, שזה נקרא עובד אלוקים, וזה נקרא לא עבדו כראוי. (שם)

ה) עכשיו שתורה שבעל פה כתובה לפנינו אין צריך לחזור מאה פעמים ואחת בשעת לימודו ממש, רק שיזהר מאוד לחזור על הראשונות תמיד לפרקים קרובים, בענין שתהיינה כל ההלכות שלמד עד עתה, חקוקות היטב בזכרונו כל הימים שבינתיים, וברורות לו בלי גמגום כבשעת לימודו ממש. (שם)

ו) כל אדם צריך ליזהר להוציא בשפתיו ולהשמיע לאוזניו כל מה שלומד, בין במקרא, משנה ותלמוד, אלא אם כן בשעת עיון להבין דבר מתוך דבר, וכל מה שלומד בהרהור לבד, ואפשר לו להוציא בשפתיו, ואינו מוציא, אינו יוצא בלימוד זה ידי חובת מצות ולמדתם אותם (דברים ה', א'), וכמו שנאמר (יהושע א', ח') לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו וגו', וכמו בכל המצוות התלויות בדיבור, שאינו יוצא בהן ידי חובתו בהרהור, אלא אם כן שומע מפי המדבר, שהשומע כעונה בפיו. (שלחן ערוך הרב, הלכות תלמוד תורה, פרק ב' סעיף י"ב. וע"ע בענין זה ב"פני יהושע" על מסכת ברכות דף ט"ו, ודו"ק)

ז) אם מוציא בשפתיו אף על פי שאינו מבין אפילו פירוש המילות, מפני שהוא עם הארץ, הרי זה מקיים מצות ולמדתם, ולפיכך כל עם הארץ מברך ברכת התורה בשחר, לפני הפסוקים, וכן כשעולה לספר תורה. במה דברים אמורים בתורה שבכתב, אבל בתורה שבעל פה, אם אינו מבין הפירוש, אינו נחשב לימוד כלל. ואף על פי כן יש לאדם לעסוק בכל התורה, גם בדברים שלא יוכל להבין, ולעתיד לבוא יזכה להבין ולהשיג כל התורה שעסק בה בעולם הזה, ולא השיגה מקוצר דעתו. (שו"ע הרב שם, סעיפים י"ב-י"ג)

ח) כל תלמיד חכם שמרבה בעסק התורה, ואינו מתפרנס הרבה, סימן יפה לו, ואם תאמר אם הקב"ה אוהב תורתו, למה אינו מעשירו, הוי אומר שאם יעשיר, יפשע מדברי תורה. (תנא דבי אליהו - רבא, פרק ג', ס"ק ב')

ט) כל שאפשר לו לעסוק בתורה, ואינו עוסק, עליו הכתוב אומר (במדבר ט"ו, ל"א) כי את דבר ה' בזה וגו'. כלומר שדבר ה' אינו יקר וחשוב בעיניו כל כך לעסוק בו, וכאילו מתלוצץ מדברי תורה, ולכך כששנים יושבים יחד ואין ביניהם דברי תורה, נקרא מושבם ביחד מושב לצים, שנאמר בכתוב (תהלים א', א'-ב') ובמושב לצים לא ישב, כי אם בתורת ה' חפצו. (שלחן ערוך הרב, הלכות תלמוד תורה, פרק ג', סעיף ו')

י) אין דברי תורה מתקיימין במי שמרפה עצמו עליהן, ולא באלו שלומדין מתוך עידון. ומתוך אכילה ושתיה, אלא במי שממית עצמו עליהן, ומצער גופו תמיד, ולא יתן שנת לעיניו, לעפעפיו תנומה, אמרו חכמים דרך רמז, זאת התורה אדם כי ימות באהל (במדבר י"ט, י"ד) אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו באהלי החכמה, וכך אמר שלמה בחכמתו, התרפית ביום צרה צר כחך, (משלי כ"ד, י') ועוד אמר, אף חכמתי עמדה לי, (קהלת ב', ט'), חכמה שלמדתי באף עמדה לי. (רמב"ם, הלכות תלמוד תורה, פ"ג הי"ב)

יא) כל היגע בתלמודו בבית הכנסת, לא במהרה הוא משכח, וכל היגע בתלמודו בצנעה מחכים, שנאמר (משלי י"א, ב') ואת צנועים חכמה. (שם)

יב) כל המשמיע קולו בשעת תלמודו, תלמודו מתקיים בידו, אבל הקורא בלחש, במהרה הוא שוכח. (שם)

יג) שלשה הקב"ה בוכה עליהן בכל יום, על שאפשר לו לעסוק בתורה, ואינו עוסק, וכו'. (חגיגה דף ה' ע"ב)

יד) כשם ששכר תלמוד תורה גדול מכל המצוות, כך עונש ביטול תורה גדול מעונש שאר העבירות. (ספרי דברים ה', א')

טו) כל הצרות הבאות לציבור וליחיד הם משום עוון ביטול תורה. (עבודת הקודש להחיד"א, בחלק סנסן ליאיר, בשם אליהו הנביא זכור לטוב)

טז) מי שמתרשל מלימוד מפני שטוען דאין לו בינה ודעת להבין, אמור לו, מי שנתן לו בינה ודעת לעשות מלאכתו, הוא יתן לו דעת ללמוד תורה. (תנא דבי אליהו - זוטא פרק י"ד ס"ק א')

יז) סגולת התורה בעסוק האדם בה היא מחכימת הפתי, אשר לא היה גופו ושכלו לזה, ואין לאדם תירוץ בהתבטלו מחכמת התורה, באמור חכמה ודעת לא נתנו לו מן השמים. (בני יששכר, מאמרי כסלו - טבת, מאמר ג', אות ט', וע"ע במדרש שמואל אבות פרק ד', שכתב, דאף אם נגזר עליו בעת יצירתו שיהיה טיפש, אם יגע בתורה, ולומד מכל אדם, יהיה חכם, כי יגעת ולא מצאת אל תאמין)

יח) ביטול תורה הוא עון וחטא, אבל לבייש אחד מישראל, לא תהא כזאת עבירה גדולה בישראל, וטוב לבטל תורה (אפילו דרבים) מלבייש בן ישראל. (מהרש"א סנהדרין דף י"א ע"א חידושי אגדות, בד"ה אתה)

יט) אף על פי שמצוה ללמוד ביום ובלילה, אין אדם למד רוב חכמתו אלא בלילה, לפיכך מי שרצה לזכות בכתר התורה, יזהר בכל לילותיו, ולא יאבד אפילו אחת מהן בשינה ואכילה ושתייה ושיחה, וכיוצא בהן, אלא בתלמוד תורה ודברי חכמה. (רמב"ם הלכות תלמוד תורה, פ"ג הי"ג)

כ) כל בית שאין דברי תורה נשמעין בו בלילה, אש אוכלתו. (שם)

כא) הרב שלימד, ולא הבינו התלמידים, לא יכעוס עליהם, אלא שונה וחוזר הדבר כמה פעמים עד שיבינו עומק ההלכה. (שו"ע יור"ד, סימן רמ"ו, סעיף י')

כב) במה דברים אמורים שלא הבינו התלמידים הדבר מפני עומקו, או מפני דעתן שהיא קצרה, אבל אם ניכר לרב שהם מתרשלים בדברי תורה, ומתרפים עליהם, ולפיכך לא הבינו, חייב לכעוס עליהם, ולהכלימם בדברים כדי לחדדן. (שם סעיף י"א)

כג) לא יאמר התלמיד הבנתי, והוא לא הבין, אלא שואל וחוזר ושואל כמה פעמים, ואם יכעוס עליו רבו, יאמר לו רבי, תורה היא וללמוד אני צריך, ודעתי קצרה. (שם, סעיף י')

כד) לא ישאל את רבו כשיש לו ספק שמא לא ידע הרב להשיב לו, ויתבייש בכך. (שו"ת שלמת חיים, סימן תק"כ)

כה) אין שואלים את הרב שאלה מיד כשנכנס לבית המדרש, עד שתתיישב דעתו עליו. (שו"ע יור"ד, סימן רמ"ו, סעיף י"ב)

כו) אין שואלים לרב שני תלמידים כאחד. (שם)

כז) אין שואלים את הרב מענין אחר, אלא מאותו ענין שהם עוסקים בו, כדי שלא יתבייש. אבל הרב יכול לשאול לתלמידים מענין אחר, שאין עוסקים בו, כדי לזרזם שיזכרו לימודם. (שם)

כח) תחילת דינו של אדם בעולם הבא על מה שלא עסק בתורה, ואחר כך דנים אותו על שאר מעשיו. (סנהדרין דף ז' ע"א)

כט) חייב ללמוד תורה עד יום מותו, שנאמר (דברים ד', ט') ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך, וכל זמן שלא יעסוק בתורה הוא שוכח. (שו"ע יור"ד סימן רמ"ו, סעיף ג')

ל) אין מלמדין תורה לתלמיד שאינו הגון, אלא מחזירין אותו למוטב, ומנהיגין אותו בדרך ישרה ובודקין אותו, ואחר כך מכניסין אותו לבית המדרש, ומלמדין אותו. (שם, סעיף ז')

לא) הרב שאינו הולך בדרך טובה, אע"פ שחכם גדול הוא, וכל העם צריכים לו, אין למדין ממנו, עד שיחזור למוטב. (שם, סעיף ח')

לב) לא יחשוב האדם לעסוק בתורה ולקנות עושר וכבוד עם הלימוד, כי מי שמעלה מחשבה זו בלבו, אינו זוכה לכתרה של תורה, אלא יעשה תורתו קבע, ומלאכתו עראי, וימעט בעסק ויעסוק בתורה, ויסיר תענוגי הזמן מליבו, ויעשה מלאכה כל יום כדי חייו, אם אין לו מה לאכול, ושאר היום והלילה יעסוק בתורה. (רמ"א שם, סעיף כ"א)

לג) אסור לעסוק בדברי תורה במקומות המטונפים, ולכן אמרו שאסור לתלמיד חכם לעמוד במקומות המטונפים, מפני שלא יהרהר בדברי תורה. (שם, סעיף כ"ו)

לד) כל המקיים את התורה מעוני, סופו לקיימה מעושר, וכל המבטל את התורה מעושר, סופו לבטלה מעוני. (אבות פ"ד מ"ט)

לה) כל העוסק בתורה לשמה, זוכה לדברים הרבה. (שם, פ"ו, מ"א)

לו) בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת, אוי להם לבריות מעלבונה של תורה. (שם, משנה ב')

לז) גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושיה בעולם הזה, ובעולם הבא. (שם, משנה ז')

לח) כל העוסק בתורה, וכו', מוחלין לו על כל עוונותיו. (ברכות דף ה' ע"א)

לט) כל העוסק בתורה, יסורין בדלין הימנו. (שם)

מ) לא נברא האדם אלא לעמל התורה. (סנהדרין דף צ"ט ע"ב)

מא) לימוד התורה הוא תקנה שלא יבוא לידי לשון הרע, כמו שאמרו (ערכין דף ט"ו ע"ב) מה תקנתו שלא יבוא לידי לשון הרע, אם תלמיד חכם הוא, יעסוק בתורה. (שמירת הלשון, שער התורה, פרק א')

מב) בכל תיבה ותיבה של לימוד התורה הוא מקיים מצות עשה בפני עצמה, ואם לומד פרק משניות או דף גמרא, הוא מקיים כמה מאות מצוות, כמו שכתב הגר"א ז"ל ב"שנות אליהו" פרק א' דפאה (משנה א', בפירוש הארוך, ד"ה ותית) בשם הירושלמי, ואם כן, נבוא לחשבון כמה אלפים תיבות קדושות של תורה, שכל אחת בפני עצמה היא מצוה רבה, שבטלנו בידים, וכנגדם הכנסנו כמה אלפים עוונות של ביטול מצות עשה דתלמוד תורה בעת הזה גופא. (חפץ חיים, פתיחה - עשין, ס"ק י"ב)

שו"ת חורף הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

לכבוד ידידי עוסק בצרכי צבור באמונה, ר' דוד לנגרמן הי"ו גבאי בבית הכנסת 'צור ישראל' רעננה

שאלת אודות המנהג בבית הכנסת שלכם, שהחזן המקבל את הספר לאחר שהוצא מהארון הולך מכיוון הארון הקודש שנמצא בכותל מזרח לכיוון הבימה שנמצאת במרכז בית הכנסת כנהוג, והולך לכיוון ימינו עד שמגיע לפתח הכניסה לבימה וממשיך הלאה ללכת כדי לזכות מתפללים נוספים באפשרות ללוות ולנשק את הספר תורה, ולאחר מכן נכנס לבימה מהפתח השני לבימה שהוא בצד דרומה של התיבה (לעומד עם פניו לכיוון הארון קודש) ולאחר הקריאה, החזן המחזיר את הס"ת לארון הקודש יורד מאותו פתח ופונה לשמאלו ונמצא שהמוליך מוליכה בדרך הארוכה והמחזיר מחזירה בדרך הקצרה, והעיר אחד מחשובי המתפללים כי זה הפך ממה שמבואר בהלכה, ושאלתם לחוות דעתי איך לנהוג בנידון דידן, האם לשנות המנהג הנהוג כבר שנים בבית הכנסת, או מנהג במקומו עומד.

תשובה: הנה בשולחן ערוך[א] מוזכר עניין זה ללכת בקצרה ולחזור בארוכה לעניין מי שקראוהו לעלות לספר תורה שיעלה בארוכה וירד בקצרה, ומקור פסק השו"ע מבואר בבית יוסף שהוא מדברי תרומת הדשן[ב] שכתב שכך היה נוהג לעלות לס"ת על פי מה שאמרו 'הנכנס לעזרה נכנס בקצרה ויוצא בארוכה', אך לא מוזכר שעניין זה נאמר גם לגבי החזן המוליך את הספר תורה, והמגן אברהם[ג] במקום הוא זה שהשווה בין הדברים וכתב וז"ל: 'לכאורה גם החזן כשמוליך הספר תורה להתיבה נמי הדין כן לילך בקצרה' עכ"ל והמשנה ברורה[ד] הביא את דבריו.

אמנם אין הדבר פשוט כלל ועיקר שהנה גם על עיקר הדין של השולחן ערוך לגבי העולה לספר תורה, קמו מערערים ה"ה הגאון מוילנא והחתם סופר, שהגר"א כתב[ה] שדברי התרומת הדשן שהנכנס לעזרה נכנס בקצרה ויוצא בארוכה לא מוזכרים בשום מקום ואדרבה היה לו ללמוד מהמזבח שהיו מקיפים בהתחלה ויוצאים בקצרה.

ובתשובת חתם סופר[ו] למד שאין להתחשב בדרך קצרה או ארוכה אלא לעולם יש לעלות מצד ימין, ורק אם שני הדרכים נמצאים מימינו אז יבחר בקצרה[ז].

והנה אף אם נקבל את דבריו של התרומת הדשן לגבי העולה לספר תורה שלעולם יש ללכת בדרך הקצרה (כמו שנפסק בשולחן ערוך ומנהג העולם - דלא כגאון מוילנא וכחת"ס) מכל מקום באשר לחזן המוליך את הספר תורה יש יותר מקום לפקפק, שהנה הפרי מגדים[ח] כתב שאפשר שאין ההשוואה נכונה שדווקא העולה לס"ת צריך לעלות בדרך הקצרה משום כבוד הציבור או להראות חביבותו, מה שאין כן בחזן המוליך את הספר תורה שטעמים אלו לא שייכים ולכן יעלה מצד ימין.

והמשנה ברורה[ט] העתיק את דברי המגן אברהם ולאחר מכן את דברי הפרי מגדים אלא שכתב שבמקומותינו שהבימה נמצאת באמצע בית הכנסת אם כן שני הדרכים (מימין ומשמאל) שווים וא"כ יוליך את הספר תורה דרך הפתח הנמצא מימין (לעומד עם גבו אל ארון הקודש) ובזה מקיים דברי כולם (שהרי מכיוון ששני הדרכים שוות לא שייך דרך ארוכה או קצרה וא"כ לא שייכת מח' השולחן ערוך והגאון מוילנא, ולדעת החת"ס והפמ"ג הרי יש לעלות מצד ימין) ולכן גם בבית הכנסת שלכם לכאורה צריך החזן ללכת מארון הקודש אל הבימה ולעלות אל הבימה מצד ימין (ימין של המוליך - בפתח הצפוני) ואכן כך היא תחילת מסלולו, אלא שאתם נוהגים שהחזן עובר את הפתח וממשיך במסלולו כדי לזכות אנשים נוספים בליווי ונישוק הספר תורה וממילא לאחר מכן כשהחזן מסיים את מסלולו ורוצה להביא את הספר תורה לבימה, נמצא שהפתח הדרומי של הבימה הוא זה שנמצא כעת מימינו והוא גם הפתח הקרוב אליו ואם כן בוודאי שבמצב הזה אכן צריך החזן המוליך להביא את הספר תורה בפתח הצפוני כפי שנהגתם עד היום.

אלא שעיקר השאלה כאן האם אכן מותר לחזן המוליך את הספר תורה להאריך את המסלול כדי לקרב את הספר תורה אל המתפללים או שיש בזה חסרון כבוד לספר תורה שאנו מקרבים את הספר תורה אל המתפללים במקום שהמתפללים יקומו הם ממקומם וילכו אל הספר תורה.

אם נאמר שהנהגה זו ראויה אם כן מנהגכם נכון הוא הן בעצם ההנהגה והן בבחירת הפתח בו מעלה החזן את הספר תורה אל הבימה, אבל אם הנהגה זו אינה ראויה אם כן יש לו לחזן לסיים את מסלולו ליד הפתח הדרומי ומשם לעלות את הספר תורה אל הבימה, ואם כן

א - או"ח סימן קמ"א ס"ק ז'.
ב - ח"ב סימן קי"ט.
ג - סימן קמ"א ס"ק ז' וסיים המג"א לעיין בב"י סימן קכ"ח ששם הב"י כתב להעלות את הס"ת מצד ימין והבין המחצית השקל שאין כוונת המג"א לחזור בו אלא שהב"י איירי כששני הדרכים שוות, אמנם עיין שו"ת 'ים הגדול' סימן ז' שהבין שהמג"א חזר בו אבל רוב האחרונים הבינו כמחצית השקל.
ד - סימן קמ"א ס"ק כ"ה.
ה - ביאור הגר"א לשו"ע שם.
ו - או"ח סימן קפ"ז.
ז - וכן פסק בספר ילקוט יוסף דיני קריאת התורה סימן קל"ד עפ"י דברי הגר"ע יוסף זצ"ל בירחון 'אור תורה' אדר תשמ"ב.
ח - אשל אברהם ס"ק ז' בסימן קמ"א.
ט - סימן קמ"א ס"ק כ"ה.

שורש השאלה היא לא באיזה פתח לעלות את הספר תורה, אלא באם הנהגה זו להוליך את הספר תורה אצל האנשים דבר ראוי אם לאו. והנה וודאי שיש עניין ללוות ולנשק את הספר התורה כמבואר בשולחן ערוך סימן קמ"ט, אלא שלכאורה ראוי הוא שהמתפללים יבואו אל הספר תורה ולא להפך, ומצאתי לכאורה סתירה בדבר זה בדברי רבותינו הפוסקים וכמו שיתבאר.

בשו"ת ציץ אליעזר[י] כתב וזה לשונו: 'אודות מה שבהרבה פעמים מוציא הס"ת מארון הקודש להוליכה אל הבימה לקרוא בה, צועד אתה כמה צעדים אחורנית או לצדדים ומושיטה לעומדים שם שינשקו אותה. גם בעיני הדבר נראה תמיד למוזר ואני מרגיש בכך כפחיתת כבוד לס"ת כאילו מחזרים ומבקשים שינשקו אותה, וגם עצם הסטיה אתה ממחוז חפצה מהוה אי כבוד לה, וברור שכבודה היא שכל העומדים וכל הנמצאים יחזרו המה אחריה ויתקרבו אליה לנשקה. ואלה שלא מתקרבים יהיה מאיזה טעם שיהיה אין לו לנושאה להתקרב אתה אליהם' עד כאן לשונו.

הרי שהרגיש הזה ה'ציץ אליעזר' שיש בזה פחיתות כבוד לספר תורה, וכתב ששמח לאחר זמן למצוא דברים מפורשים בשו"ת ריב"ם שנייטוך[יא] שכתב דברים חריפים בעניין זה וזה לשונו: 'להיזהר בעת פתיחת הארון קודש בשעת קריאת התורה שיטול הש"ץ הס"ת ויסבב התיבה לצפון ולדרום, וכל אחד ואחד ילך אל התיבה לנשק הס"ת אם ירצה, אבל לא יולך הש"ץ את הס"ת אצל כל אחד ואחד ויושיט לו הס"ת כמו חתיכת חפץ, כמו שראינו בארץ אשכנז, וזה גנאי גדול ובזיון גדול לתורתנו הקדושה, והוא דומה לחילול השם, כי איך ימלא לבו של בשר ודם שלא להטריח את עצמו לילך לס"ת לנשק כ"א שהס"ת יבוא אליו, ע"כ נ"ל שהקולר ההוא תלוי על צוואר הרבנים היינו שישגיחו על הדבר הזה בכל מקום שידם מגעת ולהגליל השייך אליו יזהר להזהיר שלא להיעשות כן, וישראל קדושים בוודאי ישמעו ויעשו יקר וגדולה וכבוד להש"י' עכ"ל.

ומנגד בשו"ת הלכות קטנות[יב] (למהר"י חגיז) כתב וזה לשונו: 'שאלה: נוהגין כאן בירושלם תוב"ב שמקיפין בס"ת פתוח בכל הבית הכנסת להראות את העם אם יפה הם עושין. תשובה: בירושלם הוצרכו לעשות כן מפני שהבית הכנסת הגדול הוא ארוך וקצר אורכו פי ג' או ארבע מרחבו וכשהעם רבה מפני העולים לרגלים ישארו הרבה בעזרה ולא די כדי שיראו כולם פני הכתב במה שיגביהו ס"ת בתיבה ולכך הוצרכו לסבבו ג"כ בעזרה גם בק"ק ת"ת עושין כן מפני הרואים שיזכו לחזות בנועם ה' ועוד שכולם רואים בראש הפרשה'

ומבואר מדבריו שכדי שכל הציבור יוכל לראות את הכתב של הספר תורה (שיש מקומות שנוהגים להוליך את הספר התורה [הספרדי כשהוא פתוח) שפיר דמי להוליך את הספר תורה בכל בית הכנסת. ובהשקפה ראשונה נראה שיש כאן מחלוקת בין הפוסקים הללו, ומצאתי בספרי זמננו שנקטו בדרכים שונות איך להעמיד את דבריהם באופן שלא נצטרך לומר שיש מחלוקת ביניהם וכמו שיבואר.

בספר 'פסקי תשובות' סימן קל"ד אות ו' נראה שמחלק בין נידון ההלכות קטנות ששם מדובר במי שמוליך את הספר תורה פתוח שבמקרה זה שפיר דמי להוליך את הספר תורה אל המתפללים משום שיש עניין גדול לראות את הכתב[יג], לבין נידון הריב"ם שנייטוך ששם מדובר במי שמוליך את ספר התורה סגור (כמנהגנו) שבמקרה כזה אין לקרב את הספר תורה אל המתפללים ואדרבה ראוי שהם יתקרבו אליו[יד].

ובספר 'יילקוט יוסף'[טו] לראשון לציון הרב יצחק יוסף שליט"א נראה שמחלק בין הליכה בדרך ארוכה יותר שהיא מותרת למען המטרה של ליווי הספר תורה ו/או הבטה בו, לבין ההושטה לכל אחד ואחד מהמתפללים שזה אכן אינו ראוי ובזיון לספר תורה, כלומר להקיף את בית הכנסת כדי לזכות את המתפללים זה אכן ראוי אבל ללכת ולהביא את הספר למקומו האישי של כל אחד ואחד זה אכן אינו ראוי וכדבריו החריפים של הריב"ם שנייטוך.

ולענ"ד נראה שאכן כך הוא החילוק כדברי ה'יילקוט יוסף' שרק באופן שהמתפללים יושבים במקומותיהם ואינם מטריחים את עצמם ללכת אל הספר תורה יש בדבר איסור, אבל באופן שמוליכים את הספר תורה בדרך ארוכה (ברווח שבין כסאות המתפללים) כדי שגם מתפללים מחלקים נוספים של בית הכנסת יזכו לנשקו והמתפללים ההם אכן קמים ממקומם וטורחים ללכת אל הדרך הציבורית ששם עובר הספר תורה שפיר דמי וראוי הדבר, ובפרט שאין כל המתפללים יכולים להגיע אל הספר תורה אם לא יאריכו את הדרך מחמת הדוחק והצפיפות[טז].

ומעתה אחר שביררנו שכפי המציאות שבבית הכנסת שלכם אין פגם בכך שהחזן מאריך את הדרך ואדרבה ראוי הדבר[יז] (מאחר שהחזן עובר בדרך שבין הכסאות המתפללים וכמו כן אין אפשרות לכל המתפללים להגיע אל הספר תורה אם יעשה רק את המסלול הרגיל מחמת הדוחק והצפיפות) אם כן בוודאי שיש לו לעלות את הספר תורה לבימה מהפתח הנמצא בצד הצפוני כמנהגכם שהרי הוא גם הפתח הקרוב אליו (לאחר סיום מסלולו) וגם נמצא מצד ימינו (שהרי מחזיר את פניו לכיוון ארון הקודש)

ופש גבן לברורי באיזה דרך יחזירו את הספר תורה, והנה העולה לס"ת צריך לרדת בדרך הארוכה ושני טעמים בדבר: א) שלא יהא נראה עליו כמשא[יח] (שקשה עליו הפרידה) ב) לומדים מהפסוק בנביא יחזקאל (פרק מ"ו) 'לא ישוב דרך השער אשר בו בא כי נכחו יצא' שאין לצאת מאותו שער בו הוא נכנס ולכן גם אם השני הדרכים המקשרות בין מקומו של העולה לספר תורה הם שוות, מכל מקום לא ירד בפתח שבו עלה (פתח ימין) כמבואר בשולחן ערוך סימן קמ"א סעיף ז'[יט].

והנה נראה שלגבי הולכת והחזרת הספר תורה מהבימה להיכל לא שייך הטעם השני שהרי המוליך את הספר תורה אל הבימה הוא לא אותו אחד שמחזיר את הספר תורה שהרי המוליך את הספר תורה הוא החזן של שחרית, והמחזיר הוא החזן של מוסף, ואף אם מדובר באותו חזן (וכגון בימי שני וחמישי לבד מאלו שנוהגים שהמגביה הוא המחזיר את הספר תורה להיכל)מכל מקום כיוון שכבר ירד מהבימה לאחר שהוליך את הספר תורה ושוב שב אליה כדי להחזיר את הספר תורה אין לחבר את הכניסה הראשונית לחזרה הנוכחית שמשום כך יהיה חייב להחזיר את הספר תורה שלא דרך הפתח שבו הביאהו, ואין לומר שיש דין על הספר תורה שלא יצא ויכנס מאותו פתח, שזהו דין על הגברא ולא בחפצא של הספר תורה, כך נראה לענ"ד.

אמנם הטעם הראשון י"ל ששייך לא רק לגבי העולה לס"ת אלא גם לגבי הספר תורה עצמו שיש לציבור להוליך את הספר תורה בחזרתו

י - חלק י"ב סימן מ'.
יא - לרבי יוסף בן רבי מאיר שנייטוך זצ"ל אב"ד פריידנטאל, תלמיד לרב נתן אדלער זצ"ל רבו של החת"ס.
יב - חלק ב' סימן רנ"ה.
יג - עיין יילקוט יוסף דיני קריאת ספר תורה סימן קל"ד סעיף ט'.
יד - ועיין גם בדבריו של מרן הגר"ע יוסף זצ"ל בירחון 'אור תורה' אדר תשמ"ב.
טו - דיני קריאת התורה סימן קל"ד הערה י"ז.
טז - שהנה יש לפרש שאם אין אפשרות לכל הציבור להגיע אל הס"ת כמציאות שעליה דיבר ההלכות קטנות אז הדבר מותר, ואם יש אפשרות לכל הציבור להגיע אל הס"ת במסלולו הקצר אז אכן ראוי שהם יקומו אל הס"ת ולא הס"ת יבואו לקראתם, באופן שאין מח' בין ההלכות קטנות לריב"ם שנייטוך. ומדוייק בלשונו של הריב"ם שנייטוך שלסובב את הבימה עם הספר תורה לדרום ולצפון זה ראוי והתרעם רק אלו שמושיטים את הספר תורה לכל אחד ואחד. ועיין בכך החיים לסימן קמ"ט ס"ק י' שמחמת הדוחק והצפיפות לא נהגו ללוות את הס"ת עד ארון הקודש אלא רק מעט עי"ש עוד.
יז - ואין לחוש בכך שהחזן כבר מגיע אל הפתח של הבימה ובכל זאת ממשיך ללכת הלאה משום 'אין מעבירין על המצוות' שאין בכה"ג חשש זה כמבואר בשו"ע הלכות תפילה סימן צ' סעיף ח'.
יח - מ"ב סימן קמ"א ס"ק כ"ג בשם הלבוש.
יט - וטעם זה מובא במשנה ברורה שם ס"ק כ"ה.

בדרך הארוכה כדי להראות שאין זה כמשא וכעול אלא קשה לנו הפרידה, וכן משמע במגן אברהם הנ"ל שמשווה את הספר תורה לעולה לספר תורה הן לגבי ההולכה והן לגבי החזרה.

ולכן יש לציבור להחזיר את הספר תורה בדרך הארוכה ולא בקצרה, אמנם נראה לי פשוט שאין הציבור מחויב משום כך להאריך את הדרך באופן מלאכותי, כלומר במקום לפנות למזרח בירידתו מהבימה (לכיוון ארון הקודש) לפנות למערב כדי להאריך את הדרך, אלא יש לבחור בדרך הארוכה ע"פ הקצרה אם ישנה דרך ארוכה וקצרה, ולכן ברוב בתי הכנסיות מכיוון שהבימה נמצאת במרכז בית הכנסת כנהוג, שני הדרכים הם שוות ואין ארוכה או קצרה ולכן אין זה משנה מאיזו דרך יחזיר את הספר תורה ואולי עדיף שיפנה לימינו מדין 'כל פניות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין'[כ], ואם כן גם מה שנהגתם עד עתה שהחזן מוליך את הספר תורה דרך הפתח הדרומי שהוא לימינו של החזן הנוטל את הספר תורה - מנהג ראוי הוא וכך צריך לעשות.

ואף על פי שנמצא שבסיכומו של דבר נמצא שהולכת הספר תורה מתבצעת בדרך ארוכה יותר מהדרך שבה מחזירים את הספר תורה שהוא לכאורה הפך מה שמבואר במגן אברהם, אין בכך כלום, שהרי באמת שני הדרכים לבימה הם שוות, והדרך הארוכה בהולכה היא מלאכותית כדי לזכות את שאר המתפללים וכמבואר לעיל, אין זה נחשב שאנחנו מחזירים את הספר תורה בדרך הקצרה שלמעשה אין זו דרך קצרה במרחק שבין הבימה לארון הקודש, ועיין בדבריו של מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל שפורסמו בירחון 'אור תורה' אדר תשמ"ב שכתב שיוליך את הספר תורה בדרך הארוכה לזכות את המתפללים לראות את הכתב של הספר תורה, ובחזרה יחזיר את הספר תורה בדרך הקצרה כדי שלא יצטרך להקיף כל כך עכת"ד, ומבואר שלא חשש לכך שבסיכום הדברים נמצא שהדרך חזרה מתבצעת במסלול קצר יותר מדרך ההולכה, וזה כדברינו הנ"ל כך נראה לענ"ד.

אמנם רשאים הציבור להחליט להוליך את הספר תורה גם בחזור בדרך הארוכה המלאכותית כדי לזכות את הציבור בליווי הספר תורה גם בחזרתה וכמעשהו בהלוך כן מעשהו בחזור (שהעניין ללוות את הספר תורה מוזכר בשולחן ערוך סימן קמ"ט בעיקר לגבי החזרת הס"ת והמשנה ברורה בס"ק ז' כתב שה"ה בהוצאת הספר תורה) באופן שהחזן ירד בפתח הדרומי ויפנה לימין ויסובב את הבימה עד שיגיע לארון הקודש, ובתנאי שבאופן אחר לא יוכלו כל הציבור לזכות ללוות את הספר תורה מחמת הדוחק והצפיפות, אבל כאמור לענ"ד אין חובה לעשות כן.

וממוצא הדברים נמצאנו למדים שכמנהג שנהגתם עד עתה כן אפשר לנהוג גם מכאן והלאה כי מנהג טוב הוא הן בהולכת הספר תורה והן בהחזרת הספר תורה (אלא שרשאים לשנות בחזור ולהאריך כמבואר לעיל) ואפריון נמטייה לאותו מתפלל מחשובי המתפללים בבית הכנסת ה"ה ר' שאול שיף הי"ו אשר זכויות רבות לו, שבזכות הערתו זכינו ללבן את הדברים בס"ד לפי ענ"ד וה' יצילנו משגיאות.

בברכת התורה

שבתי יגל

כ - יומא מ"ה ע"א ועוד מקומות.

סיפור לשבת

דאדא

הסיפור שאני הולך לספר הוא על לוויה מיוחדת במינה שהתקיימה באחרונה בשעות הבוקר, בעיר כרמיאל.

הנפטרת הייתה כבת תשעים והלכו אחרי ארונה מאות אנשים. כולם ראו עצמם כבני משפחתה. חרף העובדה, כי לאף אחד מהם לא היה אפילו קשר משפחתי רחוק אליה.

זו לא הייתה לוויה יהודית, שכן הנפטרת הייתה ערביה נוצריה, בשם אוה עבדל כארים והיא נקברה בחלקת הנוכרים בכרמיאל. הנתונים הללו נשמעים מוזרים, כי הם באמת כאלה, וקהל רב של אנשים הצטרף להלוויה רק מפני שרצה לשמוע את הסיפור האמיתי מאחורי ההלוויה המוזרה הזו.

שורשי הסיפור נעוצים במשפחה יהודית שחיה בלבנון.

ב-1943 עוד-לפני קום המדינה, התחתנו טופיק ולינדה לוי, תושבים יהודים מביירות. לאחר שנתיים נולד להם בן בשם רפאל, ושנתיים לאחר מכן בת בשם סארין (שרה). בשלב זה חלתה האם במחלה חשוכת מרפא (טרשת העורקים). למרות מחלתה ילדה לינדה זוג תאומות בשם מיי ומשלין, ושלושה שבועות לאחר הלידה היכתה בה המחלה בצורה כזו שלא יכלה יותר לתפקד. אבי המשפחה, שהיה טרוד בענייני פרנסה הביא לבית אחות מקצועית שתטפל בתאומות הקטנות וגם באימן. האחות המקצועית הייתה ערביה לבנונית נוצריה בשם אוה עבדל כארים.

כשהיו התאומות בנות כשנתיים, החלו משום מה לכנות את אוה כשם "דאדה" ומכאן נותר שמה בלשון המשפחה עד סוף ימיה. אוה טיפלה באם לא מתפקדת וארבעת ילדיה, כשבשלב מסויים חלה האב בליבו, והמשפחה נותרה לבד, נתונה לחסדיה.

ומה עושה דאדה? היא מתפטרת מעבודתה כאחות מקצועית ומחליטה להקדיש את חייה לגידול משפחת לוי. האב האם וארבעת הילדים. היא דאגה להם מבוקר עד ערב כמו אמא ובעצם כמו אבא, היא בישלה וכיבסה והלבישה את הילדות והדברה מפליא מכל, גם דאגה לחינוך היהודי שלהם.

הילדים למדו בבית ספר נוצרי כי זה מה שהיה שם, בבירות אך היא דאגה שייכנסו לארגון נוער יהודי שילמד אותם מהי יהדות

המשך בעמוד הבא...

והם אכן גדלו במורשת היהודית כשהיא מקפידה כמותם לצום ביום הכיפורים, לשמור שבתות וחגי ישראל 'מדין חינוך' לדבריה. לא יאומן כי יסופר.

בשלב מסוים נפטר האב מהתקף לב ולאחר שלושה שבועות נפטרה האם. ארבעת הילדים נותרו לבד בביירות. באותו עת כמעט שלא נותרו שם יהודים. רובם ככולם היגרו לאמריקה לקנדה ולדרום אמריקה (שם התבוללו) ומיעוטם לישראל. ודאדה נשארת עם ארבעת הילדים ומאמצת אותם כילדיה ממש, תוך ויתור על מקצועה כאחות, על משפחה ובעצם על חייה היא. כשהתאומות מיי ומשלין גדלו. החלו משפחות נוצריות להתעניין בהן על מנת להשיא אותן לבניהן. דאדה נלחמה ככל שיכלה כדי למנוע זאת עד כדי סיכון ממש. איש לא הבין מדוע הנוצריה הזו מתעקשת לשמר את הילדים הללו בדת היהודית.

בשלב מסוים החלו לדבר על ליבה הסובבים כי היא עושה עוול לילדים כי לא יוכלו להתחתן באין יהודים בסביבה. אם האיומים לא עשו רושם על דאדה, הרי שהדברים ההגיוניים הללו דווקא שכנעו אותה.

ומה עשתה? בשקט בשקט. בלי לומר דבר, היא היגרה עם ארבעת הילדים שהיו בגילאי 23-19 לבלגיה.

היה זה ב-1971. דאדה ו"ילדיה" שהו בבלגיה מספר חדשים ושם קיבלו היתר לעלות ארצה.

כלומר, ארבעת הילדים קיבלו. דאדה לא קיבלה אשרה בשל היותה ערביה נוצריה. הפרידה מדאדה לא היתה פשוטה אך דאדה שכנעה אותם כי אין ברירה והבטיחה להם כי תעשה הכל כדי להצטרף אליהם בישראל. ארבעת ילדי משפחת לוי נקלטו בישראל, יחד עם העליה הגדולה של יהודי צפון אפריקה. מיי ומשלין נקלטו בפנימיה של הסוכנות בנתניה. היה קשה להן למרות היותן בנות 19. ארץ חדשה, שפה זרה הכל מסביבן משפחות חמות והן בלי גואל ומכיר. ויום אחד נקראו מיי ומשלין אל המנהלת שאמרה להן שאיזו אישה מחפשת אותן וטוענת שהיא קרובה שלהן. המנהלת נראתה די טרודה ולקח לה זמן עד שהוסיפה "היא אומרת שקוראים לה אווה עבדל כארים, נראה לי שהיא ערבייה". הבנות לא טרחו לענות לה. "דאדה" הן צעקו, רצו אל השער והתנפלו על האישה שמסרה נפשה למענן ובעצם גידלה אותן.

במהלך חדשיים התגוררה דאדה איתן כפנימיה. היא סיפרה שעברה מלבנון לסוריה, לירדן ומשם לישראל. לאחר שפגה אשרת התיירת, נאלצה דאדה להיפרד שוב מ-"ילדותיה" ולשוב את הדרך הארוכה מישראל לירדן לסוריה וחזרה ללבנון. הקשר נשמר דרך מכתבים שנשלחו לסארין אחותן של מיי ומישלין שעברה לגור בשוויץ, ובמשך עשר שנים לא ראו מיי ומשלין את דאדה. ב-82 פרצה מלחמת לבנון הראשונה. מלחמה זו הייתה עקובה מדם. בשל קטיושות שנזרקו על הגליל, החליטה הממשלה להיכנס 40 קילומטר ללבנון כדי לבער את קיני המחבלים. ארבעים הקילומטרים הללו הלכו ונמתחו עד שהצבא הגיע לביירות וכבש אותה. לבנון נהרסה לחלוטין אך גם צה"ל ספג מכות כבדות ואיבד למעלה מאלף חיילים ועוד אלפי פצועים. הקשר עם דאדה נותק. מיי ומשלין היו מודאגות. בשלב מסוים פנו השתיים לעיתונאי המזרחן, אהוד יערי שסיקר את המלחמה בלבנון וביקשו ממנו לברר מה עלה בגורלה של דאדה. רק לאחר ארבעה חודשים הוא חזר וסיפר, כי איתר את משפחתה של דאדה בחלדה, עיירה קטנה ליד שדה התעופה של ביירות הוא סיפר לדאדה על נישואי הילדים שגידלה ועל הילדים שנולדו להם. היא התעלפה מרוב התרגשות ולא נתנה לו לעזוב עד שיספר כל מה שהוא יודע. יערי מסר את הכתובת והטלפונים של מיי ומשלין וציין שהן מצפות שתעשה הכל להגיע לארץ או לפחות להתקשר.

עברו כמה חדשים ויום אחד טלפון מבית לחם. דאדה הייתה על הקו. כן, היא הצליחה לצאת מלבנון בעיצומה של המלחמה וכעת היא בבית לחם שואלת איך להגיע. הן הורו לה לנסוע לתחנה המרכזית בחיפה כאשר סימן ההיכר היה מטריה שחורה. מיי ומשלין הגיעו לתחנה ומסתבר שהן באמת היו צריכות את סימן ההיכר. כי האישה שפגשו היתה שונה מאד מהאישה שגידלה אותן. המלחמה הנוראה בלבנון נתנה בה את אותותיה. הן עזבו אותה כאם וקיבלו אותה כסבתא זקנה ומפוחדת. היו לה פחדים מרעשים עקב הפגזות צה"ל. מיי ומשלין לקחו אותה לביתן כדי שתנוח מהתלאות הקשות שעברה.

אך דאדה הסכימה לשהות רק כמה ימים. היא אמרה שהיא צריכה לטפל באישה גוססת "ממש כמו אמא שלכן", והבטיחה שתחזור ברגע שהיא לא תצטרך אותה עוד. מסתבר שעם הטיפול המסור של דאדה, זה לקח שנים עד שהאישה לא נזקקה לה עוד. מיד לאחר מכן, לקחה דאדה מזוודה והגיעה ל'גדר הטובה' במעבר הגבול הצפוני של ישראל עם לבנון. היה זה ב-86' - המלחמה אמנם הסתיימה אך צה"ל עדיין שקע בבוץ הלבנוני. דאדה התקשרה ואמרה "אני במטולה ואני לא רוצה לחזור יותר ללבנון". כאן החלו בני משפחת לוי במסע להשיג לה אשרה. במאמצים קדחתניים הצליחו ודאדה נכנסה דרך הגדר הטובה עד לביתה של מיי להטו במושב שכניה הצמוד לכרמיאל. כעבור שנה פגה האשרה ומשרד הפנים ביקש שדאדה תעזוב. בני המשפחה פנו לאורי לובראני, מתאם הפעולת בלבנון. לובראני סייע לחדש את האשרה לשנה נוספת ובתום השנה אמרו שאין מה לעשות היא חייבת לחזור לביירות. בפעם המי יודע כמה נפרדו מיי ומשלין ובני משפחותיהן מה'סבתא' המאמצת בבכיות, וליוו אותה לבנון דרך הגדר הטובה. הן לא האמינו שזה קורה להם. שהאישה שגוננה עליהן, גידלה אותן, שמשה להן כאם וגם שמרה על יהדותן, נאלצת לעזוב את הארץ. לאחר שבועיים הם הצליחו להשיג לה אשרה נוספת והיא שבה מבירות. בני המשפחה פנו ליו"ר הכנסת שבח ויס וסיפרו לו את הסיפור. ויס ניצול שואה, פרץ בבכי והתחייב לעשות כל מה שהוא יכול כדי להגן על האישה הזו. הוא ביקש מהם לשלוח את הבקשה למספר כתובות ובהן ראש הממשלה.

בבקשות נכתבו מעשיה המיוחדים של דאדה שבעצם הצילה משפחה יהודית פיזית ורוחנית כמו גם דברי הסבר, כי אין לה משפחה ואין לחשוש שהדבר יביא לאיחוד משפחות וכדומה. כמו כן הודגש העניין האנושי שלדאדה אין קרוב וגואל מלבד 'בנותיה' בישראל. בינתיים חודשה האשרה בכל שנה למשך חמש שנים. יום אחד התבקשה דאדה לחתום על ביטול אזרחותה הלבנונית היא עשתה זאת בחפץ לב. וחודש לאחר מכן קיבלה תעודת זהות ישראלית.

27 שנים חיה דאדה בביתה של מיי בישוב שכניה מוקפת במשפחת להטו ומשפחת מסאו, משפחות שומרות מצוות. בשלב מסויים הקימו מיי ומישלין את "מסעדת התאומות", מסעדה יהודית

המשך בעמוד הבא...

לבנונית האוכל שהוגש היה זה שדאדה לימדה אותן לבשל בלבנון עם האוכל שהן לימדו אותה בישראל.
בשבוע שעבר, ביום שלישי נפטרה דאדה והיא בת 90 שנה. הלכה לעולמה ערבייה נוצרית שהייתה שליחה משמים להציל ארבע משפחות יהודיות. מסתבר שארבעת בני משפחת לוי היו היחידים מכל המחזור שלא התבוללו, הרבה בזכותה. אישה עירית לכאורה שזנחה את טובתה האישית לטובת ארבעה ילדים, אך נפטרה מוקפת באוהבים שראו בה סבתא לכל דבר.
בלוויתה הלכו אחריה מאות בני אדם שהכירו את סיפורה המיוחד. זו לא היתה לוויה יהודית לא נאמר קדיש והיא נקברה בחלקת נוכרים, אך הם ישבו "שבעה פסיכולוגית". שכן, היא היתה אימם המאמצת והיו לה זכויות רבות בגידולן כנשים וכיהודיות.

(כתב הסופר החרדי חיים ולדר. ראה אור ב"יתד נאמן")

שביבים / שאול שיף

לעילא מן דרגיה

רבו יתיר יסגי לעילא מן דרגיה ויסב בת זוגיה דהות פרישא (מתוך זמירות ליום השבת, אזמר בשבחין). לפעמים הקב"ה נותן שפע והרחבה לאיש, משום שבשמים הכריזו בת פלוני לפלוני (סוטה ב.) ולפעמים זיווגו עשיר והוא עני, ואם כן אינם מתאימים והאיך יתרצו להשתדך זה עם זה? על כן נותן הקב"ה שפע והרחבה לעני כדי שיתאימו זה לזה ויתרצו לשידוך שהכריזו בשמים. וזהו "רבו יתיר יסגי", שלפעמים הקב"ה נותן ליהודי שפע רב, "לעילא מן דרגיה", יותר ממה שמגיע לו לפי מדרגתו, משום ש"יסב בת זוגיה דהות פרישא", שינשא לבת זוגו שעד עתה הייתה פרושה ממנו.

(שו"ת "קול יהודא")

השמח בשמחת חתן וכלה

מובא בספר המדות, ערך דרך: מי שמשמח את החתן והכלה בעת שיוצאים מן החופה, אינו ניזוק בדרך. ורמז לזה מתהלים (י"ט , ו'): "והוא כחתן יוצא מחופתו" ועל ידי זה "ישיש כגבור לרוץ אורח" ויצליח דרכו.

עסקת בפריה ורביה?

כתוב בספר ליקוטי שושנים, שהרב הקדוש ר' צבי הירש מזידיטשוב זי"ע קודם פטירתו מהעולם הזה, פשפש במעשיו ואמר, שאינו רואה שום דבר טוב שעשה בעולם הזה בשלמות. הוא התנחם בכך, שסייע לכמה וכמה יתומים ויתומות לקראת נישואיהם, ונתן להם נדוניה ומלבושים, וגם מעדנות על שולחנו למשך תקופה מסויימת. ומובא במהרש"א על מסכת שבת דף ל"א. דבשעה שמכנסין אדם לדין שואלים אותו "עסקת בפריה ורביה"? שכתב דהכוונה היא ששואלים אותו אם עסק בנישואי יתום ויתומה.

בכוחו של החתן להביא את המשיח

הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאצק זי"ע (בזיווג שני) גיסו של הרה"ק בעל חידושי הרי"ם, דיבר בימי שבע הברכות שלו על גודל מעלת יום החופה, ובין היתר התבטא: "אילו היה החתן מתעקש שאינו הולך לחופה עד שיבוא הגואל צדק, היו מוכרחים בשמים לציית לו והיו שולחים מיד את מלך המשיח". פנה החידושי הרי"ם אל גיסו החתן ושאל: "נו"? - כמי שאומר - אם ידעת שהחתן יש לו כוח גדול כל כך בשמים, מדוע אתה לא עשית כן? השיבו הרה"ק מקאצק: "הנה יש חתנים שמהם לא פוחדים כלל בשמים, כי ראשם נתון לנישואי האישה, והם שוכחים לגמרי שמצפים למלך המשיח, ברם יש חתנים כאלו שגם ביום החופה אינם שוכחים אפילו לרגע מלצפות ולהתחנן על ביאת המשיח, ומהם פוחדים בשמים. מה עושים? נוטלים מהם את האומץ והעוז שלא יעשו את הצעד הזה, כדי שלא יביאו את הגואל צדק קודם זמנו, וכמו שאמרו חז"ל (גיטין נו:) על הפסוק (ישעיה מד, כה) "משיב חכמים אחור".

שמחת חיים חלק א'

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות
והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il